

PSIRU

MULTINATIONALS
OBSERVATORY

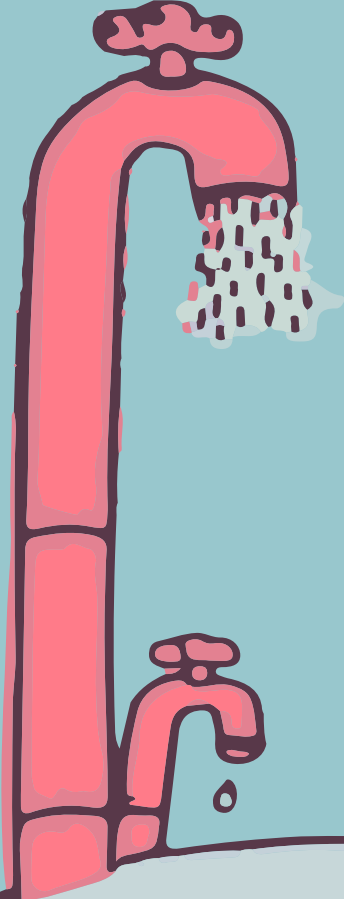
T

N

I

GERİ DÖNÜŞ YOK:

KÜRESEL BİR EĞİLİM OLARAK
SUYUN YENİDEN BELEDİYELERİN
YÖNETİMİNE GEÇMESİ

2014'te **180** vaka

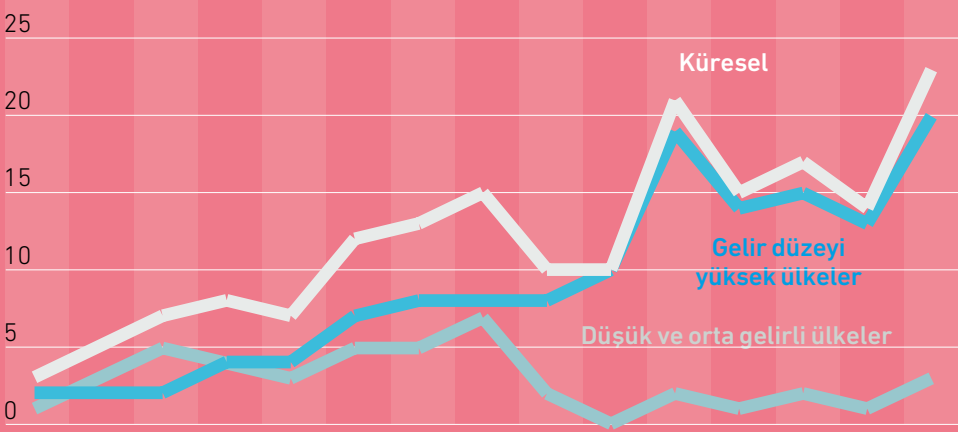
2000'de **3** vaka

YENİDEN BELEDİYELEŞTİRME KÜRESEL EĞİLİMİ 2000-2014

2000 ve 2014 yılları arasında su ve hijyensevha hizmetlerini yeniden belediyeleştiren şehirlerin sayısı

YILLARA GÖRE:

2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014

180

Dünya çapındaki vaka sayısı

136

Gelir düzeyi yüksek ülkelerdeki vaka sayısı

44

Düşük ve orta gelirli ülkelerdeki vaka sayısı

ÜLKELERE GÖRE:

Kaynaklar: PSIRU, Food & Water Watch, Corporate Accountability International, Remunicipalisation Tracker

Yazarlar: Emanuele Lobina, Satoko Kishimoto, Olivier Petitjean

OCAK 2015

Yayınlayanlar: Public Services International Research Unit (PSIRU), Transnational Institute (TNI) ve Multinational Observatory

Türkçe basım Su Hakkı Kampanyası'nın işbirliğiyle hazırlanmıştır.

Editör: Madeleine Bélanger Dumontier

Mizanpaj: Ricardo Santos

Tercüme: Arife Köse

Teşekkürler: Food & Water Watch'dan Mary Grant'a ve Corporate Accountability International'a ABD örnek olayları; Eloi Badia'a İspanya örnek olayları; Lavinia Steinfort ve Vladimir Popov'a araştırma asistanlığı yaptıkları; ve Nick Buxton ve Olivier Hoedeman'a raporu gözden geçirdikleri için teşekkür ederiz. Bu rapor, yeniden belediyeleştirme üzerine çıkacak bir kitaptaki önemli bulguları gündeme getirmektedir (2015).

GERİ DÖNÜŞ YOK:

KÜRESEL BİR EĞİLİM OLARAK SUYUN YENİDEN BELEDİYELERİN YÖNETİMİNE GEÇMESİ

GİRİŞ

Dünya çapında şehirler, bölgeler ve ülkeler suyun özelleştirilmesi meselesine artık bir son vermeyi ve su ve hıfzıssıhha yönetimi üzerindeki kontrolü geri alarak bu hizmetleri "yeniden belediyeleştirmeyi" seçiyorlar. Birçok durumda bu, özel işletmecilerin vaatlerini yerine getirmemelerine ve önceliklerinin insan değil kâr olmasına verilen bir yanıt olma niteliği taşıyor. Bu rapor, su ve hıfzıssıhha hizmetlerinin, küresel çapta gelişen bir eğilim olarak, yeniden belediyelerin eline geçmesini inceliyor ve bunun bugüne kadar tamamlanmış örneklerini gözden geçiriyor. Son 15 yılda, hem Kuzey hem de Güney'de bulunan 35 ülkede, en az 180 adet suyun yeniden belediyeleştirilmesi olayı gerçekleşti. Bunların arasında Avrupa, Amerika, Asya ve Afrika'dan kamuoyu tarafından da iyi bilinen örnekler yer alıyor. Bu hizmetlerin yeniden belediyeleştirildiği büyük şehirler arasında Accra (Gana), Berlin (Almanya), Buenos Aires (Arjantin), Budapeşte (Macaristan), Kuala Lumpur (Malezya), La Paz (Bolivya), Maputo (Mozambik), ve Paris (Fransa) bulunuyor. Buna karşın, aynı dönemde az sayıda büyük şehirde su ve hıfzıssıhha hizmetlerinin özelleştirilmesi olayı da yaşandı: Örneğin büyük eleştiri ve muhalefetle karşı karşıya kalan Nagpur (Hindistan) ve Jeddah (Suudi Arabistan).

Özelleştirmenin ve kamu-özel işbirliklerinin (PPPs) otuz yıldan daha uzun bir zamandır uluslararası finans kuruluşları ve ulusal hükümetler tarafından acımasızca teşvik ediliyor olmasına rağmen, suyun yeniden belediyeleştirilmesi, artık bir daha ortadan kaybolmayacak bir politik seçenek haline gelmiş görünüyor. Özelleştirilen su yönetiminin yarattığı ortak sorunlar – altyapı yatırımlarının yapılmamasından, fiyatların yüksek olmasına ve

çevresel zarara kadar – ile ilgili doğrudan deneyimler, toplulukları ve politika yapımcıları, kamu sektörünün yurttaşlara daha kaliteli hizmet verdiğine ve suyu bir insan hakkı olarak teşvik ettiğine ikna etti.

Yeniden belediyeleştirme, özelleştirilen su ve hıfzıssıhha hizmetlerinin yeniden yerel yönetimlerin ya da kabaca kamu kontrolünün eline geçmesini ifade eder. Bu genellikle, özel kontratların yerel yönetimler tarafından iptal edilmesi ya da yenilenmesi sonucu gerçekleşir, fakat bu süreç her zaman (ya da sadece) belediye ölçeğinde gerçekleşmez. Bölgesel ve ulusal otoritelerin, bu hizmetlerin finansmanında ve bunlarla ilgili politikaların belirlenmesinde önemli bir etkisi vardır. Dolayısıyla bu süreç daha geniş bir bağlamda ortaya çıkar.

Biçimi ve çapı ne olursa olsun, yeniden belediyeleştirme genel olarak suyun özelleştirilmesine ve kamu-özel işbirliklerinin (PPPs) sürdürülemezliğine verilmiş kolektif bir yanıttır. Özelleştirme rağbet görmediği için, özel su şirketleri pazarlama propagandalarını halkın, bayilik, uzun süreli kira sözleşmesi ve kamu ile özel sektör arasındaki diğer işbirliği biçimlerinin özelleştirme ile bir ilgisi olmadığına inanmalarını sağlayacak şekilde kullanmaya başladılar. Ancak bu doğru değil. Aslında bütün bu terimler hizmetlerin yönetiminin kontrolünün özel sektöre geçmesi anlamına geliyor. Politika yapımcılar, suyun özelleştirilmesinin yüksek maliyetinin ve risklerinin farkında olmak zorundalar. Dolayısıyla suyun yeniden belediyeleştirilmesini seçen, demokratik bir şekilde hesap verebilir ve etkili bir kamusal su yönetimi geliştirmek üzerine çalışan kamu otoritelerinin deneyiminden öğrenecekleri çok şey var.

TEMEL BULGULAR

1 Suyun yeniden belediyeleştirilmesi gelişmekte olan bir küresel eğilimdir

Ekim 2014 itibariyle, 2000 ile 2014 yılları arasında, dünya çapında bilinen suyun yeniden belediyeleştirilmesi vakalarının sayısı 180'e ulaştı. Bu sürecin haritalandırılmasına daha yeni başlandığı için, çalışma ilerledikçe bu örneklerin sayısının artacağını düşünüyoruz. Bu güçlü yeniden belediyeleştirme eğilimi, hem küresel Güney hem de küresel Kuzey'de görülüyor: Gelir düzeyi yüksek ülkelerde – yerel otoritelerin yararlandığı yönetim kaynaklarının daha fazla olduğu ve çok taraflı kalkınma bankalarının koşullu olarak borç verme muamelesine daha az maruz kalan – şimdiye kadar 136 örnek bulunurken, düşük ve orta gelirli ülkelerde 44 vaka tespit edildi. Küresel Kuzey'de su hizmetlerini yeniden belediyeleştiren şehirlerin arasında Paris (Fransa), Berlin (Almanya) ve Atlanta, Indianapolis gibi büyük ABD şehirleri yer alıyor. Paris gibi sembolik gücü yüksek şehirlerin ötesinde, çok sayıda daha küçük belediye de kamu kontrolünü tercih ediyor: Örneğin, sadece Fransa'da 50'den fazla belediye özel şirketlerle olan kontratlarını iptal etti ya da bunları yenilememeye karar verdi. Küresel Güney'de de yeniden belediyeleştirme, önceden suyun özelleştirilmesine öncülük eden Buenos Aires (Arjantin), La Paz (Bolivya), Johannesburg (Güney Afrika), Dares Salaam (Tanzanya) ve Kuala Lumpur (Malezya) gibi yerleri içeriyor. Ayrıca Cakarta'da (Endonezya) da şehir su hizmetlerinin yeniden belediyeleştirilmesi için hâlâ devam eden güçlü bir kampanya var.

2 Yeniden belediyeleştirme hızı çarpıcı biçimde artıyor

Gelir düzeyi yüksek ülkelerdeki vaka sayısı belirgin bir hız artışını gösteriyor: 2005-2009 arasında sadece 41 yeniden belediyeleştirme olayı gerçekleşirken bu sayı 2010-2014 arasında 81'e çıktı. Dolayısıyla geçtiğimiz son beş yılda yeniden belediyeleştirme hızı iki kat arttı. Bu eğilim Fransa gibi ülkelerde daha da güçlü: Fransa'da 2005-2009 arasında 8 yeniden belediyeleştirme olayı yaşanırken, 2010'dan bu yana, bu rakam 33'e çıktı. Özellikle 2010 yılında Paris'te yaşanan ve çok gündeme gelen yeniden belediyeleştirme vakası, hem Fransa'nın içindeki hem de İspanya gibi ülke dışındaki belediyeleri çok etkiledi.

3 Yeniden belediyeleştirme nedenleri evrensel

Aşağıdaki bölümde tartışılan örneklerde de görüleceği gibi, suyun yeniden belediyeleştirilmesinin gerekçeleri bütün dünyada aynı. Suyun özelleştirilmesinin yerine getirmeyi başaramadığı ve dolayısıyla yeniden belediyeleştirmeye neden olan faktörler arasında şunlar yer alıyor: Özel şirketlerin kötü performansı (örn. Dar es Salaam, Accra ve Maputo'da), yetersiz yatırım (örn. Berlin, Buenos Aires), işletme maliyeti ve fiyat artışı konusundaki anlaşmazlıklar (örn. Almatı, Maputo, Indianapolis), giderek artan su faturaları (örn. Berlin, Kuala Lumpur), özel işletmecileri izlemenin zor olması (Örn. Atlanta), mali şeffaflığın olmaması (örn. Grenoble, Paris, Berlin), işgücü kesintileri ve hizmet kalitesinin düşüklüğü (örn. Atlanta, Indianapolis).

4 Yeniden belediyeleştirme çoğunlukla özel kontratların iptal edilmesi ile başlıyor

Dünyadaki yeniden belediyeleştirme vakalarının büyük çoğunluğu, özel kontratların, süreleri dolmadan önce iptal edilmesi şeklinde gerçekleşiyor. Bunun tek istisnası Fransa, çünkü Fransa'da yerel yönetimlerin büyük çoğunluğu suyun özelleştirilmesine son vermek için kontratların bitiş tarihleri gelinceye kadar bekledi. Dünya çapında 92 yeniden belediyeleştirme vakası, kontratın iptal edilmesinin ardından gerçekleşirken, 69 vaka kontratın geçerlilik süresinin bittikten sonra yenilenmemesi şeklinde gerçekleşti. Bu, şu anlama geliyor; bu örneklerin çoğunda özel kontratların sürdürülemez olduğu o kadar ortadaymış ki, yerel yönetimler tazminat ödemek zorunda kalabileceklerini bile yeniden belediyeleştirmeyi seçmişler. Aslında yeniden belediyeleştirmenin maliyetini önlemenin yolu, suyu hiç özelleştirmemektir. Ancak bu örnekler de bize, özel bir kontratı iptal etmenin mümkün ve çoğunlukla uzun vadede özelleştirmeye devam etmekten daha az maliyetli olduğunu göstermektedir.

5 Yeniden belediyeleştirme eğilimine öncülük edenler, suyun uzun süredir özel şirketlerin yönetimi altında olduğu ülkeler

Suyun özelleştirildiği ilk ülkelerden biri olan ve önde gelen çok uluslu su şirketlerine ev sahipliği yapan Fransa'da çok sayıda suyun yeniden belediyeleştirilmesi vakası yaşanması bir tesadüf değil. Fransız yerel yönetimleri ve yurttaşları "Veolia ve Suez'in bütün dünyaya ihraç ettiği özel yönetim modeli"ni birinci elden deneyimlediler. Geçtiğimiz son bir kaç yılda birçok Fransız şehri Grenoble ve Paris'i takip etmeye ve su hizmetlerinin kontrolünü yeniden kendi ellerine almaya karar verdiler. Gelecek yıl çok sayıda kontratın yenilenme zamanı gelmiş olacak. Dolayısıyla önümüzdeki yıl daha da fazla sayıda Fransız şehrinin su hizmetlerini yeniden belediyeleştireceği tahmin ediliyor.

6 Yeniden belediyeleştirme su hizmetlerine erişimi ve bu hizmetlerin kalitesini arttırıyor

Suyun yeniden belediyeleştirilmesi, özel sektörün vazgeçilmez şartı olan kâr maksimizasyonunu ortadan kaldırarak su hizmetlerine erişimi kolaylaştırıyor ve bu hizmetlerin kalitesinin artmasına yol açıyor. Kamu su hizmetlerinin kalitesinin, özel sektörün verdiği su hizmeti ile eşit ya da ondan daha iyi ve fiyatların daha düşük olması durumu Paris (Fransa), Arenys de Munt (İspanya) ve Almatı (Kazakistan) gibi çok çeşitli örneklerde görülebilir. Grenoble (Fransa), Buenos Aires (Arjantin) ve Arenys de Munt (İspanya) örneklerinde olduğu gibi, bazı durumlarda da yeni kamu işletmecilerinin su sistemlerine yapılan yatırımları büyük ölçüde arttırdığı görülüyor. Suyun yeniden belediyeleştirilmesinin toplumsal faydaları Arenys de Munt (İspanya) örneğinde izlenebilir. Burada, yerel yönetim ve yeni kamu işletmecisi, düşük gelirli hanelerin de suya erişimini sağlamak için fiyat sistemini yeniden yapılandırdı. Buenos Aires'de (Arjantin) suya herkesin erişimini sağlamayı başarmak, yeni kamu operatörü AySA'nın birinci önceliği ve AySA, altyapı yatırımlarını büyük ölçüde arttırmış durumda. Yeniden belediyeleştirmeden bu yana AySA, hizmete erişimi geliştirmek amacıyla, şehrin yoksul bölgelerine hizmet veren çalışanlara yönelik eğitim programlarını arttırdı.

7 Yeniden belediyeleştirme demokratik bir yönetim fırsatı sunuyor

Yeniden belediyeleştirme, hesap verebilirlik ve şeffaflığı güçlendirme fırsatı sunuyor. Paris ve Grenoble'da (Fransa), yeni kamu su işletmecileri gelişmiş kamusal katılım biçimleri uyguluyorlar. Birincisi, yönetim kurulunda yerel yönetim temsilcileri ile birlikte sivil toplum temsilcileri de bulunuyor ve eşit oy hakkına sahipler. Bu, sivil toplumun en hayati kamu hizmeti olan su yönetimi konusunda alınan kararlarda pay sahibi olmasını ve yerine getirilen hizmetlerin yerel toplulukların çıkarı gözetilerek gerçekleştirilmesini sağlıyor. İkincisi, yurttaşların stratejik yatırımlar, teknoloji seçenekleri ve fiyatlandırma gibi konularda alınan kararlara katılımını sağlamak için yurttaş gözlemleri kuruldu. Her iki şehir de, bilgiyi halka tamamen açmanın hesap verebilirliğin, şeffaflığın ve katılımın temel koşulu olduğunu düşünüyor.

8 Yeniden belediyeleştirme olası davalar gibi dışsal riskler taşıyor

Başarılı bir yeniden belediyeleştirme, dikkatli bir planlama ve dışsal risklerin hesap edilmesini gerektirir. Bu gereklilik, özelleştirme yanlısı çok uluslu ajansların kuşatması altında olan Güney ülkeleri için daha da büyük önem taşır. Karar vericiler, yeniden belediyeleştirmenin işlem maliyetinin, özel işletmecilere, öngörülen kârları için tazminat ödemeyi içerebileceğini bilmeliler. Özel bir kontrat geçerlilik süresi bitmeden önce iptal edilirken, özel şirketler yerel yönetimleri, kontrat ile garanti altına alınan kârın tamamını onlardan almak için dava edebilirler. Arenys de Munt'daki (İspanya) özel bir imtiyaz sahibi, belediye meclisine karşı dava açarak yeniden belediyeleştirme sürecini engelledi. Indianapolis (ABD), 20 yıllık kontratı yaklaşık on yıl önce iptal edebilmek için Fransız çokuluslu şirketi Veolia'ya 29 milyon dolar ödemek zorunda kaldı. Berlin'de yaşayanlar, iki özel işletmecinin ellerindeki hisseleri geri almak için oldukça yüksek maliyetleri kabul etmek zorunda kaldılar. Özel imtiyaz sahipleri, uluslararası tahkim kurulu oluşturulmadan önce, tazminat almak için Tucuman ve Buenos Aires'e (Arjantin) dava açtılar. Yüksek miktarda tazminat ödemek zorunda kalma riski, özel kontratı iptal etmeyi ve su hizmetlerini yeniden belediyeleştirmeyi

düşünen yerel yönetimlerin karar alma sürecine zarar verebilir (örn. Cakarta, Endonezya; Szeged, Macaristan; Arezzo, İtalya). Fakat diğer durumlarda potansiyel faydalar o kadar açıktır ki, yerel yönetimler bu tür risklerle karşı karşıya kalmaya razıdırlar.

9 *Kamu-kamu işbirliği yeniden belediyeleştirme çabalarını destekleyebilir*

Kamu su işletmecileri ve ulusal ve bölgesel ortaklıklar, yeniden belediyeleştirme süreci yoluyla, giderek birbirlerine daha çok yardımcı olmaktadır. İspanya'da, bölgesel kamu şirketi Aguasdel Huesna (Andalusia) 22 belediyedeki yeniden belediyeleştirme işlemini gerçekleştirdi. Paris ve Grenoble'de yeniden belediyeleştirilen su işletmeleri, su hizmetlerini yeniden belediyeleştirme

ve geliştirme konusunda Fransa'daki diğer yerel yönetimlere yardımcı oldular. Fransa'daki yerel yönetimler ve kamu su işletmecileri, yerel yönetim ve kamu girişimi ortaklıkları tarafından gerçekleştirilen yeniden belediyeleştirme konusunda karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımından faydalandılar. Katalonya'daki yerel kuruluş CONGIAC da, Arenys de Munt'un yeniden belediyeleştirilme sürecinde, kararın alınmasından uygulamaya kadar önemli bir rol oynadı. Dünyanın başka yerlerinde de buna benzer örnekler var: Kamu-özel işbirliğinin başarısız olmasının ardından Mozambik hükümeti, Hollandalı bir kamu su şirketiyle kâr amacı gütmeyen ve yerel kapasite geliştirmeye odaklanan bir ortaklık kurdu. Kamu-kamu ortaklığının bir parçası olarak kamu su şirketleri ile işbirliği yapmak, oldukça maliyetli olan kamu-özel işbirliğine karşı uygun bir alternatif ve kamu su otoritelerine hizmetleri geliştirmede yardım etme noktasında en verimli yol.

POLİTİKA YAPICILARA VE YEREL YÖNETİMLERE MESAJLAR

Bu rapor, son 15 yılda gerçekleşen suyun yeniden belediyeleştirilmesi vakalarını detaylı şekilde haritalandıran ilk çalışma olma özelliğini taşıyor. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar küresel Kuzey ve Güney'deki politika yapıcılara aşağıdaki güçlü mesajları gönderiyor:

1 *Su hizmetlerinin özelleştirilmesini ya da kamu-özel işbirliklerinin (PPPs) kurulmasını önleyin.*

Su hizmetlerinin yönetimini özel sektöre devretmeyi düşünen politika yapıcılar ve kamu görevlileri, riskleri göz önünde bulundurmalı ve diğer yerel yönetimlerin hatalarından öğrenmelidir. Suyun özelleştirilmesi ve kamu-özel ortaklıkları, yerel topluluklar ve onların yönetimleri için, vaat edilen özel sektör verimliliği ve yenilik yerine uzun vadede sistematik olarak negatif sonuçlar üretmektedir. Tatmin edici olmayan kontratları geçerlilik süreleri bitmeden önce iptal etmek, multi-milyonluk tazminatlar ödeme riskinden dolayı kolay değildir.

2 *Yeniden belediyeleştirme, suyun özelleştirilmesinin ve kamu-özel ortaklığının yerine getirmediği vaatlere karşı uygun bir çaredir.*

Kaliteli kamu su hizmetlerinin nasıl yeniden belediyeleştirileceği ve teşvik edileceği konusunda diğer kamu otoritelerinden ve topluluklardan öğrenilebilecek çok şey var. Özel işletmeciler ile yapılmış olan ve umulan sonuçları vermeyen kontratları iptal etmeyi düşünen politika yapıcılar, küresel Kuzey ve Güney'de, su hizmetlerini başarılı bir şekilde yeniden belediyeleştirmiş 180 şehirden çok değerli dersler alabilirler. Ayrıca yeniden belediyeleştirme, kamu su hizmetlerini yeniden keşfetmek ve onları yerel topluluk için daha etkili ve yönetiminde onların da sorumluluk alacağı bir hale getirmek için bir şanstır. Kamu işletmecileri, bölgesel ve ulusal kamu su kuruluşları ve aynı zamanda sivil örgütler, yeniden belediyeleştirmeye somut destek sunmaya giderek daha hazır hale gelmektedirler. Kamu otoriteleri arasında dayanışma, işbirliği ve ortaklık, daha demokratik, kapsayıcı ve sürdürülebilir su hizmetlerinin önünü açabilir.

SUYUN YENİDEN BELEDİYELEŞTİRİLMESİ ÖRNEKLERİ

Aşağıdaki 13 örnek, küresel Kuzey ve Güney’de suyun yeniden belediyeleştirilmesiyle ilgili yinelenen olayları yansıtır. Bunlar, yeniden belediyeleştirme sürecini, bu süreçteki belirleyici faktörleri ve sürecin sonuçlarını kapsıyor.

Grenoble, Fransa

Bir yolsuzluk sonucu Suez’in bağlı kuruluşlarından biri ile 1989 yılında yapılan uzun süreli kira sözleşmesi, bölgesel denetim birimi tarafından ekonomik açıdan kusurlu olmakla eleştirildi. Yeniden yapılan müzakereler sonucunda işletme kontratı 1996’da yerel yönetim ile birlikte oluşturulan bir ortak girişime devredildi, fakat bu yeni kontrat da tartışmalıydı. Yeni kontrat işletmecinin, yönetim ve diğer hizmetleri Suez’e taşımaya izin veriyordu ve ek işletme risklerinin oluşmaması durumunda bile işletmecinin hizmet bedeli almasını garanti altına alıyordu. Üstelik mahkeme kararları, belediye kararlarını ve kontratları iptal etti. Suyun yeniden belediyeleştirilmesi kararı Mart 2000’de verildi ve Suez’in bağlı kuruluşu ile yapılan özel kontratın yolsuzluk, şeffaflığın olmayışı ve aşırı yüksek fiyat gibi gerekçelerle iptal edilmesinin ardından 2001’de hayata geçirildi. Önceki özel işletmeci ile karşılaştırıldığında, belediye işletmecisi Régie des Eaux de Grenoble (REG) ücretleri daha düşük ve sabit seviyede tutarken bakım ve altyapı yatırımlarını üç kat artırdı. Yeni kamu girişimi, karar alma sürecine kamunun katılımını sağlayan gelişmiş bir model benimsedi ve yönetim kurulunun üçte biri sivil toplum temsilcilerinden ve geri kalan üçte ikisi şehir meclisi üyelerinden oluşturuldu (Lobina ve Hall, 2007).

1984’de Paris’teki su hizmetlerinin sağlanması iki adet uzun süreli kira sözleşmesi aracılığıyla 25 yıllığına Veolia

ve Suez’e verildi (her bir şirket, şehrin bir yarısının su hizmetlerini karşılayacaktı). 2000’de kontratlar bölgesel denetim birimi tarafından, mali şeffaflığa sahip olmamakla eleştirildi ve 2002’de Paris şehrinin görevlendirdiği bir denetçi, kontrat işletmecileri tarafından uygulanan fiyatların ekonomik olarak haklı görülebilecek fiyatlardan %25-30 daha yüksek olduğunu tespit etti. 2003’de, ulusal denetim birimi,

Paris, Fransa

işletmeciler tarafından şebeke bakımı amacıyla ayrılan mali rezervler ile gerçekte verilen etkin hizmet arasında büyük ve giderek artan bir fark olduğunu buldu. Bu taktik, fiyatların artması ve altyapı bakımının ertelenmesi sonucunu doğurmuştu. Üstelik işletmecilerin ana şirketleri, çeşitli teknik uzmanlık ücretleri almışlardı. İki kontrat işletmecisi, verilecek hizmetleri ve bakım işlerini aynı grubun alt kuruluşlarına taşımaya çalıştılar, dolayısıyla ana şirketler ek kârlar elde etmişlerdi. Kontratlar 2003 yılında yeniden görüşüldüğü halde bu durum yıllarca devam ettiği için, Paris şehri su rezervinin kontrolünü yeniden kendi eline almaya karar verdi. Suez ve Veolia ile yapılan kontratların geçerlilik süresinin bitmesinin ardından, Ocak 2010’da Paris’teki su hizmetlerinin yönetimi yeniden belediyenin eline geçti. Defalarca kamu denetim birimi tarafından eleştirilmiş olmasına rağmen finansal şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlanmadığı için özel kontratlar yenilenmedi.

Su yönetiminin yeniden belediyeleştirilmesinin ardından ilk yıllarda, yeni belediye işletmecisi Eau de Paris 35 milyon Euro verimlilik tasarrufu gerçekleştirdi ve bunun sonucunda suyun ücretinde %8’lik bir azalma yaşandı. Bugüne kadar Paris’teki su ve hıfzıssıhha fiyatları, büyük bir şehirde güvenli içme suyu sağlamanın getirdiği belirli teknik zorluklara rağmen, Fransa’daki ortalamanın altında oldu. Eau de Paris ayrıca dayanışma eylemleri de gerçekleştirdi: Şehrin konut dayanışma fonuna yaptığı katkıyı artırdı (175.000 €’dan 500.000 €’ya çıkardı), şehirdeki 44.000 yoksul aileye su dayanışma payı ödedi, su tasarrufu kampanyası başlattı ve gecekondu bölgelerindeki su kesintilerini önledi (Pigeon ve ark., 2012). Yeni Eau de Paris yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik güçlendirildi (Sinai, 2013). Şehir, Eau de Paris’e yurttaş katılımını artırmak için Şehir Su Gözlemevi kurdu. Karar verme sürecine halkın katılımı ile ilgili olarak, Eau de Paris’in yönetim konseyinin 11 üyesi şehir meclisi üyelerinden, iki tanesi işçi temsilcilerinden ve beş tanesi de sivil toplum temsilcilerinden (bir tane Gözlemevi’nden, su ve hıfzıssıhha uzmanları, çevre ile ilgili bir STK’dan bir kişi ve bir tüketici örgütü) oluşuyor. Eau de Paris’in önceki CEO’su Anne Le Strat, “Gözlemevi modeli bu kamu su şirketi için, yurttaşlardan doğrudan geri bildirim alma ve yurttaşların Eau de Paris’in stratejik yönetimine katılımını sağlama olanağı tanıyan yeni bir model” dedi.

Berlin, Almanya

1999'da Berlinwasser Holding AG'nin (BWH) – Berlin'in su işletmecisi Berliner

Wasserbetriebe Anstalt

öffentlichen Rechts'in (BWB) sahibi – %49,9'u RWE ve Veolia'nın da içinde yer aldığı bir konsorsiyuma satıldı. Gizli anlaşma, özel konsorsiyumun BWB'nin yönetimini, CEO ve Finans Direktörü'nün atanması yoluyla kontrol etmesini sağlıyordu. RWE ve Veolia ile yapılan kontrat, özel hissedarlar için özsermaye kârlılık oranının 8% olmasını garanti altına alıyordu ve bu karlılık oranı 28 yıl boyunca Berlin eyaleti tarafından garanti ediliyordu. Kontrat, yetersiz yatırım ve yüksek fiyatlara neden olduğu için oldukça tartışmalıydı. Bu durum 2011 yılında kontratın şartlarının açıklanması için referandum yapılmasına yol açtı. Özel kontrat o kadar gözden düşmüştü ki Eylül 2011'de yapılan belediye seçimlerinde, yeniden belediyeleştirme dört büyük politik partiden üçünün programında yer alıyordu. Berlin eyaletinin Nisan 2012'de RWE'nin ve Eylül 2013'de Veolia'nın elindeki hisseleri satın almasıyla kontrat iptal edildi. Bu süreç yeniden belediyeleştirme ile tamamlandı. Hisseleri bu şirketlerden geri almak vergi mükelleflerine 1,3 milyar Euro'ya mal oldu ve bu miktar önümüzdeki otuz yılda aslında olabilecek olandan daha yüksek su faturaları yoluyla ödenecek. Bu mali yük, yeniden belediyeleştirmeye rağmen su işlemlerinin sürdürülebilirliği konusunda şüphelere neden oluyor.

Atlanta, ABD

Atlanta'nın eski Belediye Başkanı Shirley Franklin, göreve geldikten altı ay sonra United Water'ın 20 yıllık imtiyaz sözleşmesini,

şirketin su hizmetlerini kötü yönettiği gerekçesiyle olması gerekenden 16 yıl önce iptal etti. Suez'in bağlı kuruluşu olan United Water, ABD'de faaliyet gösteren en büyük özel su şirketlerinden biri. United Water, Atlanta'nın su sistemini işlettiği dört yılda (1999-2003) işgücünü yarıya indirdi ve su fiyatları her yıl artmaya devam etti. Su kalitesi o kadar düştü ki şehirde yaşayanlar, United Water gerekli bakımı yapmadığı için çeşmeden turuncu ya da kahverengi su aktığından dolayı suyu kaynatarak kullanmak zorunda kaldılar. Nihayet şehir, United Water'ın çalışmasını denetlemek için müfettişler tutmak zorunda kaldı ve bu da şehre ek 1 milyon dolar mali yük getirdi (Lobina ve Corporate Accountability International, 2014).

Indianapolis, ABD

Veolia Indianapolis'teki performansı ile övünmeye devam etmesine rağmen, şirketin

halkla ilişkiler materyalleri aslında hikâyenin tamamını anlatmıyor. Şirketin, şehrin su hizmetlerinin kullanım hakkına sahip olduğu 2002'de başlayan süreçte, uygun güvenlik önlemleri alınmaması kaynar su alarmına yol açtı ve bundan milyonlarca insan etkilendi. Öğrenciler okula gidemedi; sendikasız işçiler emeklilik maaşlarını kaybetti; ve 2005'te Veolia'yı inceleyen federal büyük jüri, şirketin su kalite raporlarında tahrifat yaptığını ortaya çıkardı. Veolia bir kaç yıl boyunca Indiana Düzenleyici Komisyonu'nun gözetimi olmadan ve halkın gözünden uzakta kontrat ile ilgili görüşmeleri yeniden yaptı. Şirket, şehri, çekilmek ve kaybettiği kârı karşılamak için kendisine yıllık 1,9 milyon dolar ödemek zorunda bırakmakla tehdit etti. Ayrıca Veolia, Indiana Kamu Hizmeti Düzenleme Komisyonu'na fark ettirmeden, tahmini oranı yaz dönemindeki su kullanımına göre hesaplayarak faturada fiyatı yüksek gösterdi. Yerelde yaşayan 250.000 kişi adına şirkete toplu dava açan avukat Peter Kovacs, bu rakama ek olarak yüzlerce kişiden daha hemen destek aldığını ve medyanın davaya olan dikkatinin, yerel yönetimi sorunu çözmek üzere nasıl harekete geçmeye zorladığını hatırlıyor. Sonunda şehir 20 yıllık kontratı yaklaşık on yıl kadar erken iptal etmek için Veolia'ya 29 milyon dolar ödemek zorunda kaldı (Lobina ve Corporate Accountability International, 2014).

Mayıs 1993'de, Suez-Lyonnaise des Eaux started liderliğindeki bir konsorsiyum Buenos Aires (Arjantin)'in su rezervi ve hıfzıssıhha

Buenos Aires, Arjantin

imtiyazını 30 yıllığına aldı. Kontratın imzalanmasından sadece sekiz ay sonra işletmecisi şirket Aguas Argentinas beklenmedik işletme kayıplarından dolayı fiyatlarda "olağandışı yeniden gözden geçirme" talep etti. Fiyat artışları Haziran 1994'de onaylanmış olmasına rağmen, imtiyaz anlaşması 1997'de yeniden görüşüldü ve o kadar büyük bir değişiklik yapıldı ki, sözleşmenin orijinal halinden geriye hemen hemen hiçbir şey kalmadı. Hem yeni ücretler eklendi ve fiyatlarda değişiklik yapıldı, hem de imtiyaz sahibine projelendirilmiş yatırımları ve üzerinde anlaşmaya varılmış ancak iptal edilmiş ya da ertelenmiş yatırımları hayata geçirmesi için ek olarak sekiz ay daha süre tanındı. Aguas Argentinas, Mayıs 1993'den Aralık 1998'e kadar, ilk başta üzerinde anlaşmaya varılan toplam 746,39 milyon dolarlık yatırımın %57,9'unu

yerine getirmekte başarısız oldu (Lobina, 2005). 2002'de, belediye, sözleşme görüşme sürecini başlattı ve bu süreç yıllarca sürdü. Nihayet yaşanan tartışmalardan sonra belediye imtiyaz anlaşmasını iptal etti ve su ve hıfzıssıhha hizmetlerinin sağlanması için hemen AySA adlı kamu şirketini kurdu (Azpiazu ve Castro, 2012).

Suez, tazminat talebiyle Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi'ne (ICSID) başvurdu. Arjantin mahkemelerinde, bireyler, sivil toplum kuruluşları ve yerel otoriteler tarafından kötü hizmet verdiği gerekçesiyle Suez'e karşı davalar açıldı.

Yeni kamu su şirketi AySA, katılımcı sahiplik modeliyle (şirketin %90'ına devlet, %10'una sendika sahip) pozitif değişiklikler yarattı. Şirket, kendi işgücüne yatırım yapıyor: İşçilerin eğitimine ayrılan zaman dikkat çekici ölçüde arttı ve 2006 yılında 21.874 saat iken bu süre 2009'da 60.000 saate çıktı. Ayrıca kanıtlar gösteriyor ki AySA güvenlik ve hijyen açısından daha iyi çalışma koşulları sağlama konusunda da oldukça gayretli davranıyor. Suya erişimin artması, şirketin birinci önceliği. Federal hükümet, herkesin suya erişim olanağına sahip olabildiğini sağlamak için 2009 yılında Yoksul Mahalleler için Plan altında altyapıya milyonlar aktardı. Ayrıca, yaratıcı bir strateji geliştirildi: Düşük gelirli insanların yaşadığı mahallelerin suya erişimini sağlamak için işçi kooperatifleri kuruldu ve böylece 700.000'den fazla su kullanıcıları arasında bir ağ oluşturuldu (Azpiazu ve Castro, 2012).

Tucuman, Arjantin

Bu özel anlaşma, tüketicilerin ciddi işletim aksaklıklarından dolayı faturalarını ödememeleri üzerine iptal edildi. 2007'de

ICSID mahkemesi, Arjantin'i, Vivendi'nin (şu anda Veolia) talep ettiği 375 milyon dolar yerine 105 milyon dolar ödemeye mahkûm etti. Bu da çok uluslu şirketlerin mahkeme ve görüşme sürecini kendi lehlerine çevirmek için talep ettikleri rakamı şişirebileceklerini gösteriyor.

Kontrat 2005'de, kötü performans gerekçesiyle hükümet tarafından iptal edildi. İngiltere merkezli Biwater, iki farklı uluslararası ha-

Dares Salaam, Tanzanya

kem mahkemesine tazminat talebiyle başvurdu ve ikisini de kaybetti. BM Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu kuralları çerçevesinde İngiltere Yüksek Mahkemesi'nde açtığı davayı (kontratın bitiş süresinden önce iptal edilmesi nedeniyle) kaybetti ve yol açtığı zarar nedeniyle 3 milyon pound ödemeye mahkûm edildi. Ancak Biwater bu ödemeyi yapmayı reddetti (Pigeon ve ark., 2012). Ayrıca ICSID mahkemesinde kamulaştırma gerekçesiyle açtığı

davayı da kaybetti. Mahkeme, Tanzanya hükümetinin İngiltere ile yaptığı tek taraflı yatırım anlaşmasını ihlal ettiğine (Biwater'ın Şehir Suyu Ortak Teşebbüsü'ne ait varlıkların hukuka aykırı şekilde kamulaştırılması dâhil), ancak şirkete tazminat ödenmesine gerek olmadığına, çünkü kamulaştırmanın yapıldığı tarihte Şehir Suyu'na yapılan yatırımın değerinin sıfır olduğuna karar verdi.

Almatı, Kazakistan

1999'da Fransız çok uluslu şirketi Vivendi (şimdi Veolia) Almatı'daki su rezervi ve hıfzıssıhha imtiyazını 30 yıllığına aldı. Bu imtiyaz,

Veolia tarafından talep edilen fiyat artışı üzerindeki anlaşmazlık nedeniyle 2003 yılında iptal edildi ve bu hizmetler yeniden belediyeleştirildi. Veolia, hükümetin kabul etmeye hazır olduğu fiyatın iki katını talep etmişti. Veolia metreküpün fiyatının 1999'da 0,08 Amerikan doları, 2002'de 0,12 Amerikan doları ve 2005'de 0,29 Amerikan doları olmasını istemişti. 2005'de gerçekleşen yeniden belediyeleştirmenin ardından, devlet sahipliğindeki Vodokanal'ın belirlediği fiyat ise metreküp başına 0,15 Amerikan doları oldu (Maslyukivska ve Sohail, nd).

Malezya su ağını yeniden millileştirme sürecinde (Pigeon ve ark., 2012).

Kuala Lumpur, Malezya

Kuala Lumpur'un da içinde yer aldığı Selangor eyaletinde su imtiyazı, Malezyalı özel bir şirket olan Puncak Niaga'nın sahip olduğu Syabas'ın elinde. Syabas, ana şirketi Puncak Niaga ile yaptığı anlaşmaya göre ona her yıl 8,4 milyon MYR (kabaca 2,6 milyon Amerikan doları) ödemek zorunda ve 2005 yılından bu yana da 32 milyon MYR (kabaca 9,8 milyon Amerikan doları) ödemiş durumda. Syabas, açık ihale olmadan kontratların %72'sini (değeri yaklaşık 600 milyon MYR) aldı. Syabas tarafından belirlenen fiyatlar, Penang Eyaleti'ndeki kamu sektörü su işletmecisi tarafından belirlenen fiyatın iki katıydı. Eylül 2014'de federal hükümet ve eyalet hükümeti, Selangor'un su rezervinin yeniden yapılandırılmasına son şeklini vermek için bir anlaşma imzaladılar. Puncak Niaga'nın Syabas'ı da dâhil olmak üzere imtiyaz sahiplerinin dörtte üçü, Selangor'un suyu ve suyun dağıtımıyla ilgilenecek yeni kamu şirketi Syakirat Air Selangor tarafından devralınacak.

Cakarta, Endonezya

1997'de, Suez ve İngiltere merkezli Thames Water'ın bağlı şirketlerinin liderlik ettiği iki konsorsiyuma 25 yıllık iki su imtiyazı verildi. Bu

iki imtiyaz da, kontratların yapılış süreçlerinin şeffaf olmaması ve kötü performans nedeniyle oldukça tartışmalıydı. 16 yıl devam eden uygulama sonucunda

kamu su şirketi Pam Jaya ve hükümetin en az 950 milyar IDR (48,38 milyon Amerikan doları) borcu birikmiş görünüyordu. Bu borç, özel şirketler ve hükümet arasında yapılan anlaşmada belirlenen ödeme mekanizmalarındaki farklılıktan kaynaklanıyordu. Anlaşma, Pam Jaya tarafından özel işletmecilere ödenmesi gereken ve her altı ayda bir artan bir su ücretini kapsıyordu. Ancak kullanıcılar tarafından il yönetimine ödenen miktar arttırılmazdı çünkü zaten su faturaları çok yüksekti. Bu durum, Pam Jaya'nın sürekli bütçe açığı vermesine yol açtı. Cakarta'da bireysel tüketicilerin ödediği su fiyatı on katı arttı ve böylece Cakarta, Güney Doğu Asya'da en pahalı suya sahip şehir haline geldi. İşçiler ve yurttaşlar tarafından özelleştirmeye karşı güçlü bir muhalefet oluşturuldu. Suyun Özelleştirilmesine Karşı Cakarta'da Yaşayanlar Koalisyonu (The Coalition of Jakarta Residents Opposing Water Privatisation (KMMSAJ)), 2012'de dava açarak Cakarta Bölge Mahkemesi'nden hükümetin imtiyaz anlaşmalarını iptal etmesini gerektiren bir karar almasını istedi. 2013'de Cakarta valisi Joko Widodo (şimdi Endonezya cumhurbaşkanı) şehrin Suez'in hisselerini geri alacağını açıkladı. Mart 2014'de Cakarta hükümeti, kamu girişimi olan Jak Pro'nun, Suez'in Cakarta imtiyazında sahip olduğu hisseleri alması için bir plan yaptı. KMMSAJ, var olan özel kontrat süreceği için eleştirdi. Bu rapor yazıldığı sırada süreç hala değerlendirme aşamasındaydı ancak suyun özelleştirilmesi konusunda örnek gösterilen yerlerden birisi olan Cakarta'da özelleştirmenin artık sürdürülebilir olmadığı kanıtlanmış oldu (Jacobson, 2014).

Mozambik

1980'lerin sonunda ve 1990'lar boyunca Mozambik, devletin elindeki kuruluşları ve su yönetimini özelleştirdi. 1999'da hükümet, büyük hissedarın Aguas de Portugal (AdP) olduğu Aguas de Mozambique (AdeM) ile başkent Maputo'da ve Beira, Nampula, Quelimane ve Pemba gibi büyük şehirlerde Kamu Özel Ortaklığı (PPP) kurdu. AdeM, 2000 yılında büyük bir sel felaketine yol açan yağmurlardan sonra kayıplarını tazmin etmek için fiyat artışı istedi. Hükümet, özel partnerin, anlaşmada yer alan ancak yerine getirilmeyen hedefleri ve yükümlülükleri nedeniyle memnuniyetsiz iken, özel partner yaşadığı kayıpların fiyat artışının gerekçesi olabileceğini iddia etti. Dört şehirdeki kontratların bitiş tarihi 2008 idi ve bu anlaşmalar yenilenmedi. Maputo'nun kontratının süresi daha uzundu ve 2010'da bitiyordu ve hükümet bu tarih geldiğinde kamu şirketi FIPAG aracılığıyla hisselerin %73'ünü satın aldı. Mozambik, FIPAG aracılığıyla su yönetimini merkezileştirdi, böylece on yıldan fazla devam eden

kamu-özel ortaklığına (PPP) etkili bir şekilde son verdi. Mozambik Hükümeti 2005'de Vitens Evides International (VEI) ile Hollanda'nın dört küçük güney şehrinde kâr amacı gütmeyen su işletim ortaklığı başlattı. Bu ortaklık, bu dört şehirde halka düşük fiyatlı ve yeterli su hizmeti sağlamak için, yerel personelin ve yönetimin kapasitesini arttırmaya odaklanan özerk su kuruluşları yaratmayı amaçlıyordu. Bu su kuruluşlarının, uzun vadede iyi bir performans sergilemelerine olanak sağlayacak özerk kapasiteye sahip olmayı başarıp başaramayacakları zamanla görülecek, ancak WOPs şimdiden bunlara ek olarak sekiz şehirde daha başlatıldı ve su hizmetlerinin sağlanmasında yerel kapasitenin güçlendirilmesi için uygulanabilir bir yaklaşım gibi görünüyor.

Katalonya'daki küçük bir kasa-
ba, özel imtiyaz sahiplerinin
bazen nasıl engelleme tak-
tiklerine başvurduklarını ve

*Arenys de
Munt, İspanya*

yeniden belediyeleştirme ile gelen değişiklikleri gösteriyor. 2010'da belediye meclisi, Suez'in bağlı kuruluşu olan ve 1999'dan bu yana şehrin su hizmetlerini yöneten SOREA ile olan anlaşmayı yenilememe kararı aldı. Politik tartışmalar sırasında ve karardan sonra SOREA, yönetim ile ilgili bir dizi şikâyette bulundu ve bu şikâyetler şehir meclisi üyelerinin gözünü korkuttu. Örneğin SOREA, tahsil edilmemiş yatırımların paraya çevrilmesini ve gelecekteki kârlardan dolayı yaşanan kayıpların ve görülen zararın tazmin edilmesini istedi. Bu taktiklere rağmen, Arenys de Munt şehri, GUSAM (Gestión Urbanística y Servicios Arenys de Munt S.A.) ile yaptığı kentsel işbirliği sonucunda 2011'de su hizmetlerini doğrudan yönetmeyi başardı. İlk yıl hizmet yönetimini oluşturmak çok büyük ve zor bir görevdi. Bölgesel kamu kuruluşu CONGIAC (Integral Water Management of Catalonia Consortium – Katalonya Konsorsiyumu Entegre Su Yönetimi), kalite kontrol laboratuvarını GUSAM'ın kullanımına açarak ve toplu elektrik alımı yaparak eğitim verilmesinde çok önemli bir rol oynadı. Bu kamu – kamu işbirliği, hizmet sunma kalitesini de artırdı. Günde kişi başına ilk 100 litrede indirim yapıldı ve bunun sonucunda Arenys de Munt'ta su fiyatları Barselona ilindeki ortalama orandan %31 daha düşük. Yeni kamu işletmecisi Aigües de Arenys de en yoksul ailelerin (asgari ücretten daha azı ile geçinenler) hayati öneme sahip bu hizmete erişimini sağlamak için çeşitli sosyal politikalar benimsedi. İçme suyu ve kanalizasyon hizmetlerinin birleştirilmesi şehrin su ağına yapılan yatırımları artırmasına yol açtı. Ayrıca su üretim verimliliğini %57'den %67'ye çıkarmasını sağladı. Kamu yönetimi, hizmet kalitesini artırdı ve kamu çıkarının birinci plana alınmasını sağladı.

DÜNYA ÇAPINDA YENİDEN BELEDİYELEŞTİRME LİSTESİ

Ekim 2014 itibariyle

Su ve hıfzıssıhha hizmetlerini 2000 ile 2014 yılları arasında yeniden belediyeleştirmiş olan şehirlerin listesini aşağıdaki iki tabloda bulabilirsiniz. İlk tablo, gelir seviyesi yüksek ülkelerdeki şehirleri listelerken ikinci tablo düşük ve orta gelirli ülkelerdeki şehirleri listeliyor. Her bir tablo, suyu yeniden belediyeleştiren şehirlere ya da coğrafi bölgelere dair, kararın uygulandığı yıl, yeniden belediyeleştirmeden önce hizmeti yerine getiren özel şirket ve yeniden belediyeleştirme sürecinin durumu gibi bilgiler içeriyor. Bu metodoloji, suyun farklı ülkelerde yeniden belediyeleştirilmesinin boyutunu ve ilerleme hızını ölçmemize ve ayrıca küresel Kuzey ve Güney'i karşılaştırmamıza olanak tanıyor.

T Sona ermiş **E** Süresi dolmuş ve yenilenmemiş kontrat **P** Sona erdirilmesi planlanıyor
S Özel işletmeci tarafından satılmış **W** Özel şirket çekilmiş

Mavi: www.remunicipalisation.org'a gitmek için bağlantı **Turuncu:** diğer kaynaklara gitmek için bağlantı

Tablo 1 Gelir düzeyi yüksek ülkeler

	Ülke	Şehir	Tarih	Şirket	Durum
1	Belçika	Bölgesel (Aquafin)	2004	Severn Trent	T S
2	Kanada	Hamilton	2004	American Water	E
3	Kanada	Hamilton	2006	Enron	
4	Fransa	Briançon	2000	SAUR	T
5	Fransa	Grenoble	2000	Suez	T
6	Fransa	Neufchâteau	2001	Veolia	T
7	Fransa	Venelles	2001	SAUR	E
8	Fransa	Cherbourg	2002	Veolia	E
9	Fransa	Lanvollon-Plouha	2002	Veolia/Suez	E
10	Fransa	Castres	2003	Suez	T
11	Fransa	Varages	2003	Suez	E
12	Fransa	Embrun	2006	Veolia	E
13	Fransa	Saint-Paul (La Réunion)	2006	Veolia	T
14	Fransa	Châtelleraut/ Naintré	2007	Veolia	E
15	Fransa	La Fillière	2007	Suez	E
16	Fransa	Tournon-sur-Rhône	2007	SAUR	E
17	Fransa	Belley	2008	Alteau	E
18	Fransa	Digne-les-Bains	2009	Suez	E
19	Fransa	Greater Rouen	2009	Veolia, Suez	E
20	Fransa	Albi	2010	Suez	E
21	Fransa	Annonay	2010	SAUR	E
22	Fransa	Lacs de l'Essonne	2010	Veolia/Suez	E
23	Fransa	Barousse Comminges Save	2010	SEM Pyrénées	T
24	Fransa	Paris	2010	Veolia/Suez	E
25	Fransa	Saint-Jean-de-Braye	2010	SAUR	E
26	Fransa	Tarnos, Ondres, Boucau and St-Martin-de-Seignaux	2010	Suez	E

27	Fransa	Bordeaux	2011	Suez	E
28	Fransa	Évry Centre Essonne	2011	Suez	E
29	Fransa	Jonzac	2011	Veolia	E
30	Fransa	Montbéliard	2011	Veolia	T
31	Fransa	Greater Nantes	2011	Veolia/Suez	E
32	Fransa	Brest	2012	Veolia	E
33	Fransa	Gâtine	2012	Suez	T
34	Fransa	Muret	2012	Veolia	E
35	Fransa	Saint-Malo	2012	Veolia	E
36	Fransa	Saint-Pierre des Corps	2012	Veolia	E
37	Fransa	Argenton-sur-Creuse	2013	Veolia	E
38	Fransa	Capbreton	2013	Suez	E
39	Fransa	Fleury les Aubrais	2013	SAUR	E
40	Fransa	Nice	2013	Veolia	E
41	Fransa	Rennes	2013	Veolia	E
42	Fransa	Valence	2013	Veolia	E
43	Fransa	Vernon	2013	Veolia	E
44	Fransa	Aubagne / La Penne-sur-Huveaune	2014	Veolia	E
45	Fransa	Blois	2014	Veolia	E
46	Fransa	Capesterre-Belle-Eau (Guadeloupe)	2014	Veolia	E
47	Fransa	Castelsarrasin	2014	SAUR	E
48	Fransa	Courgent	2014	Suez	T
49	Fransa	Fort de France - Lamentin - Saint Joseph - Schoelcher (Martinique)	2014	Suez/Veolia	E
50	Fransa	Montpellier	2014	Veolia	E
51	Fransa	Pays de Nay	2014	SAUR	E
52	Fransa	Troyes	2014	Veolia	E
53	Almanya	Krefeld	2005	RWE	T
54	Almanya	Stuttgart	2010	EnBW	E
55	Almanya	Solingen	2012	MVV Energie AG	T
56	Almanya	Bielefeld	2012	Stadtwerke Bremen/Essent	T
57	Almanya	Oranienburg	2012	Gelsenwasser	T
58	Almanya	Berlin	2013	Veolia/RWE	T
59	Almanya	Burg (Sachsen-Anhalt)	2014	Veolia	E
60	Almanya	Rostock	2014	Remondis	P
61	Macaristan	Kaposvar	2007	Suez	E
62	Macaristan	Pecs	2011	Suez	T
63	Macaristan	Budapeşte	2012	Suez	T
64	İtalya	Reggio Emilia	2012	IREN	E
65	İtalya	Varese	2012	a2a	T
66	İspanya	Medina Sidonia	2003	Aqualia	T
67	İspanya	Huesna (Alanís de la Sierra, Alcolea del Río, Almadén de la Plata, Brenes, Las Cabezas, Cantillana, Carmona, Cañada Rosal, Constantina, El Coronil, El Cuervo, El Madroño, Los Molares, Lebrija, Los Palacios y Vfca., El Pedroso, El Real de la Jara, Tocina, Vva. Del Río y Minas, El Viso del Alcor, San Nicolás del Puerto, Utrera)	2007	ACS	T

68	Íspanya	Figaró Montmany	2009	CASSA Group	T
69	Íspanya	Arenys de Munt	2011	SOREA (AGBAR)	T
70	Íspanya	Arteixo	2013	Aqualia (FCC)	T
71	Íspanya	La Línea de la Concepción	2013	Aqualia (FCC)	T
73	Íspanya	Alfes	2014	Aigües de Catalunya	W
74	Íspanya	Ermua	2014	Suez	T
75	Íspanya	Estella del Marqués	2014	Aqualia	T
76	Íspanya	Guadalcacín	2014	Aqualia	T
76	Íspanya	Montornés del Vallès	2014	Familiar privada	P
77	Íspanya	Torrecedera	2014	Aqualia	T
78	ABD	Atlanta, GA	2003	Suez	T
79	ABD	Angleton, TX	2004	Veolia	T
80	ABD	Plainfield, IN	2004	United Water	T
81	ABD	Laredo, TX	2005	United Water (Suez)	T
82	ABD	Coxsackie, NY	2005	Veolia	T
83	ABD	Jackson, AL	2005	Veolia	
84	ABD	Pekin, IL	2005	United Water	E
85	ABD	East Aurora, NY	2005	Veolia	E
86	ABD	Conroe, TX	2005	Veolia	T
87	ABD	Demopolis, AL	2006	Veolia	E
88	ABD	Five Star Water Supply District, AL	2006	Veolia	T
89	ABD	Southern Water & Sewer District, KY	2006	Veolia	T
90	ABD	North Brunswick, NJ	2006	United Water	T
91	ABD	Logan, WV	2006	Veolia	E
92	ABD	Petaluma (wastewater treatment), CA	2007	Veolia	E
93	ABD	Houston (water treatment), TX	2007	United Water (Suez)	T
94	ABD	Karnes City, TX	2007	Veolia	E
95	ABD	Winchester, NH	2008	United Water	T
96	ABD	Stockton, CA	2008	OMI-Thames Water	T
97	ABD	Fairfield-Suisun (wastewater treatment) CA	2008	United Water (Suez)	T
98	ABD	Central Elmore Water & Sewer Authority, AL	2008	Veolia	
99	ABD	Cave Creek, AZ	2008	American Water	E
100	ABD	Horn Lake, MS	2008	Southwest Water	T
101	ABD	Odem, TX	2008	Veolia	T
102	ABD	Hayden, ID	2009	Veolia	T
103	ABD	Durham County, NC	2009	United Water	T
104	ABD	Burley (wastewater treatment), ID	2009	Veolia	T
105	ABD	Surprise, AZ	2009	American Water	E
106	ABD	Biddeford, ME	2009	CH2M Hill OMI	E
107	ABD	O'Fallon, MO	2009	Alliance Water Resources	E
108	ABD	Kline, PA	2009	United Water	W
109	ABD	North Adams, MA	2010	United Water	T
110	ABD	Overton, TX	2010	Veolia	T
111	ABD	Indianapolis, IN	2010	Veolia	T
112	ABD	Freeport, IL	2010	United Water	E
113	ABD	Evansville, IN	2010	American Water	E

114	ABD	Gary, IN	2010	United Water	T*
115	ABD	Liberty, MO	2010	CH2M Hill OMI	T
116	ABD	Webb City, MO	2010	CH2M Hill OMI	E
117	ABD	Skaneateles, NY	2010	Severn Trent	T
118	ABD	Lampasas, TX	2010	CH2M Hill OMI	T
119	ABD	Leander, TX	2010	Southwest Water	
120	ABD	Whitesburg (water and wastewater), KY	2011	Veolia	T
121	ABD	Brunswick -Glynn County, GA	2011	United Water	T
122	ABD	Tama, IA	2011	Veolia	T
123	ABD	Schenectady (wastewater treatment), NY	2011	Veolia	T
124	ABD	Plymouth (water and wastewater), NC	2011	Veolia	E
125	ABD	Manchester Township, NJ	2011	United Water	
126	ABD	Summit City, NJ	2011	United Water	T
127	ABD	New Albany (wastewater treatment), IN	2012	American Water	E
128	ABD	Gladewater, TX	2012	Veolia	T
129	ABD	Lanett AL	2012	Veolia	
130	ABD	Barstow, CA	2012	United Water	E
131	ABD	Coeburn, VA	2013	Veolia	T
132	ABD	Weslaco, TX	2013	CH2M Hill	T
133	ABD	Cameron, TX	2013	Severn Trent	T
134	ABD	Storm Lake, IA	2013	Veolia	T
135	ABD	Reidsville, NC	2014	United Water	T
136	ABD	Oakland County, MI	2014	United Water	T

*Şehir kontratın sona erdirilmesi yönünde oy kullandı fakat daha sonra 450.000 dolarlık sona erdirmeye ücretini ödememek için şirket ile "geçiş anlaşması" görüşmesi yaptı.

Tablo 2 Düşük ve orta gelirli ülkeler

137	Arnavutluk	Albania	2007	Berlinwasser International	T
138	Arjantin	Buenos Aires	2006	Suez	T
139	Arjantin	Buenos Aires Eyaleti (74 şehir)	2002	Enron	T
140	Arjantin	Buenos Aires Eyaleti (Gran)	2006	Impregilo	T
141	Arjantin	Santa Fe ve Rosario	2006	Suez	T
142	Bolivya	Cochabamba	2000	Bechtel	T
143	Bolivya	La Paz/El Alto	2007	Suez	T
144	Cape Verde	Ulusal	2005	Aguas de Portugal	T S
145	Orta Afrika Cumhuriyeti	Bangui	2001	SAUR	T
146	Çin	Da Chang (Shanghai)	2004	Thames	W
147	Çin	Shenyang	2002	Suez	T
148	Kolombiya	Bogota (arıtma tesisi)	2004	Suez	T
149	Kolombiya	Bogota (su rezervi)	2010	Gas Capital	T
150	Gana	Ulusal	2011	Vitens, Rand Water	E
151	Gine	Conakry ve 16 diğer daha küçük şehir merkezi	2003	SAUR ve Veolia	W
152	Hindistan	Latur	2012	SPML (Shubash Projects and Marketing Ltd)	T
153	Ürdün	Amman	2007	Suez	E

154	Kazakistan	Ust-Kamenogorsk	2007	IR-Group	T
155	Kazakistan	Almati	2003	Veolia	T
156	Kazakistan	Astana (büyük su rezervi)	2003	Veolia	W
157	Endonezya	Badung Bali	2013	Mahasara Buana, Intan Dyandra Mulya, Dewata Artha Kharisma	E
158	Lübnan	Tripoli	2007	Suez	E
159	Malezya	Kuala Lumpur (Selangor state)	2014	Syabas, PNSB, SPLASH, ABASS	P
160	Malezya	Indah Water Consortium (hıfzısıhha)	2001	Prime Utilities	S
161	Mali	Bamako	2005	SAUR	T
162	Fas	Rabat-Salé bölgesi	2014	Redal (Veolia)	S
163	Fas	Tanger-Tétouan	2014	Amendis (Veolia)	S
164	Mozambik	Beira, Nampula, Quelimane ve Pemba	2008	Aguas de Mozambique (SAUR ve Aguas de Portugal)	E
165	Mozambik	Maputo	2010	Aguas de Portugal	T
166	Güney Afrika	Amahthali (Stutterheim)	2005	Suez	T
167	Güney Afrika	Johannesburg	2006	Suez	E
168	Güney Afrika	Nkonkobe (Fort Beaufort)	2002	Suez	T
169	Tanzanya	Dares Salaam	2005	Biwater	T
170	Türkiye	Antalya	2002	Suez	T
171	Uganda	Kampala	2004	ONDEO	E
172	Ukrayna	Lugansk	2012	Rosvodokoanal	T
173	Ukrayna	Kirovograd	2008	Water Services, LLC	T
174	Uruguay	Maldonado Bölgesi	2006	Suez	T
175	Uruguay	Maldonado Bölgesi	2005	Aguas de Bilbao	T
176	Özbekistan	Buhara	2007	Veolia	T
177	Özbekistan	Semerkant	2007	Veolia	T
178	Venezuela	Monagas Eyaleti	2001	FCC	E
179	Venezuela	Ulusal	2002	Aguas de Valencia	T
180	Vietnam	Thu Duc	2003	Suez	T

Kaynaklar: PSIRU, Food & Water Watch, Corporate Accountability International, Remunicipalisation Tracker

KAYNAKLAR

- Kitap: *Remunicipalisation: Putting Water Back into Public Hands* (English, Spanish, Italian) Editörler: M. Pigeon, D.A. McDonald, O. Hoedeman, ve S. Kishimoto. Derinlemesine örnek olay incelemelerine (Paris, Hamilton, Buenos Aires, DaresSalaam ve Malezya) şu bağlantıdan erişilebilir: <http://www.tni.org/briefing/remunicipalisation?context=599>
- 5 dakika video animasyon (İngilizce, İspanyolca, Fransızca, İtalyanca, Portekizce, Almanca, Türkçe, Yunanca) http://www.youtube.com/watch?v=BISM1TPm_k8
- Yeniden belediyeleştirme izleme: Dünya çapında yeniden belediyeleştirme örnekleri ve kampanyaları dokümantasyonu. www.remunicipalisation.org
- Azpiazu, D., Castro, J.E. (2012) AguasPúblicas: Buenos Aires in Muddled Waters. In Pigeon, M., McDonald, D. A., Hoedeman, O., and Kishimoto, S. (eds.), *Remunicipalisation: Putting Water Back into Public Hands*, 58-73. Amsterdam: Transnational Institute.
- Corporate Accountability International (2014) Troubled Waters: Misleading Industry PR and the Case for Public Water. White paper, http://www.stopcorporateabuse.org/sites/default/files/resources/cai_troubledwaters_whitepaper_webres.pdf
- Food & Water Watch (2010) The Public Works: How Remunicipalization of Water Services Saves Money, <http://documents.foodandwaterwatch.org/doc/Remunicipalization.pdf>
- Food & Water Watch (2010) Trends in Water Privatization: The Post-Recession Economy and the Fight for Public Water in the United States, <http://documents.foodandwaterwatch.org/doc/PrivatizationTrends.pdf>
- Hall, D. (2012) Re-municipalising Municipal Services in Europe. PSIRU Report commissioned by the European Federation of Public Service Unions (EPSU), Mayıs (Kasım'da gözden geçirildi) (<http://www.psiru.org/sites/default/files/2012-11-Remun.docx>).
- Jacobson, P. (2014) Hints of Widodo's approach, Asia Times Online, 8 Temmuz 2014 (http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/SEA-02-080714.html).
- Lobina, E. ve Hall, D. (2013) Water Privatisation and Remunicipalisation: International Lessons for Jakarta. PSIRU Raporları, Cakarta Merkez Bölge Mahkemesi Dava No. 527/Pdt.G/2012/PN.Jkt.Pst'a sunulmak üzere hazırlandı, Kasım, <http://www.psiru.org/sites/default/files/2014-W-03-JAKARTANOVEMBER2013FINAL.docx>
- Lobina, E. ve Hall, D. (2007) Experience with private sector participation in Grenoble, France and lessons on strengthening public water operations, *Utilities Policy*, 15: 93-109.
- Lobina, E. (2005) Problems with Private Water Concessions: A Review of Experiences and Analysis of Dynamics, *International Journal of Water Resources Development*, 21(1): 55-87.
- Maslyukivska, O. ve Sohail, M. (n.d.) Public sector delays in Kazakhstan, the case of Almaty Sui. In *Existing constraints in the Europe and CIS region*. UNDP için hazırlanan materyal, http://europeandcis.undp.org/files/uploads/PPP/05_Constraints.pdf
- Sinaï, A. (2013) L'eau à Paris: retour vers le public. July, Paris: Eau de Paris, http://www.eaudeparis.fr/uploads/tx_edpevents/LivreRemunicipalisation_01.pdf
- Hall, D., Lobina, E. ve Terhorst, P. (2013) Re-municipalisation in the early 21st century: Water in France and energy in Germany, *International Review of Applied Economics*, 27(2): 193-214.

MULTINATIONALS
OBSERVATORY

PSIRU

İletişim bilgileri ve web sitesi

Transnational Institute: Satoko Kishimoto satoko@tni.org
<http://www.tni.org>

Multinationals Observatory: Olivier Petitjean opetitjean@multinationales.org
<http://multinationales.org/>

Public Services International Research Unit, University of Greenwich: Emanuele Lobina E.Lobina@greenwich.ac.uk
<http://www.psiru.org/>

Su Hakki Kampanyası: Erkin Erdoğan erkin.erdogan@suhakki.org
<http://www.suhakki.org/>